

כי תצא

תשפ"ו

גליון תרל"ה

תהלתו בקהל הסידרים

דברי תורה, סיפורים ומשלים
מאת המנהל הר"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

א מעשה אוף שבת

הכנר, וענה לו שהחליף עם חבריו מפני שחשב שלא נאפה די צרכו, מפני כובדו.
וכששמע המלך דבר זה הודה לדברי השבח ששיבח העני הראשון את הקב"ה שבטב בו בלבד, ושואו תשועת אדם,
והיינו שאמר התנא 'ומי הוא בעל מלאכתך' שאף שנראה לחוץ שפרנסתך הוא בידי בשר ודם, אבל האמת תדע ותבין ותאמין שה' הוא בעל מלאכתך, שישלם לך שכרך הטוב.

ס * ס

לא תראה והתעלמת

הגאון ר"ע אייגר זצ"ל הודמן פעם לעיר ורשא, ובידעו כי יש לו קרוב משפחה בעיר - ביקש לברר היכן מתגורר כי רוצה לבקר אותו, ונודע להם כי הוא אדם פשוט מאד וסנדלר במקצועו ומקומו במשכנות העוני ובספסל האחרון בביהמ"ד, וניסו לשדל את רע"א שלא מתאים לו ללכת אליו וזה בבחינת 'זקן ואינו לפי כבודו', ענה להם: בהשבת אבידה כתיב, 'והתעלמת' שמשם דרשו חז"ל פעמים שאתה מתעלם, אבל לגבי קרוב משפחה נאמר בישע"נח, 'פרוס לרעב לחמך' וכו' ומבשרך אל תתעלם, הרי שהפסוק מצווה שלא להתעלם משאר בשרו ולא נח כתב הפסוק והתעלמת שידרשו מזה שאין יכול להתעלם, ולכן לא יותר והלך לבקר.

(כמוצא שלל רב)

ובערת הרע מקרבך

פעם בא מומר ידוע שהיה גם מוסר ומלשין לפני הגאון הנודע ביהודה, ולגלג ואמר: רבינו, עברתי כל העבירות שכתוב בתורה רק על עבירה אחת לא עברתי והוא מאבד עצמו לדעת. אמר לו הגאון הנ"ל: על עבירה זו לא תוכל לעבור אף פעם, כי אם תעשה זאת תקיים מצות 'ובערת הרע מקרבך'.

(אוצר הפלאות)

לא תראה וכו' השב תשיבם לאחריך

השי"ת שומר תורתו הק', ומקיים בעצמו ג"כ מצות השבת אבידה, ע"י שמסייע לאלו שנטו מדרך הישר והטוב, והלכו אחר יצרם הרע, הקב"ה מסייע בידם,

רמזים בפרשה

כי תצא למלחמה - מלחמת היצ"ח.

אש"ת ר"ת אד' שפתי תפתח. יפ"ת ר"ת פ"י ייגיד תהלתך. תא"ר ר"ת א"ל תשיבני רי"קם. וחשק"ת ר"ת חניני ועניני שמע קול תפלתנו. לרמוז שע"י תפלה יעזור לו ה' להתגבר נגד היצ"ח ותנתן ה' א' בידך.

אשת יפת תואר

יפ"ת אותיות פתי, המתפתה והולך אחר יצרו כי אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות.

ובערת הרע מקרבך

אם אתה רוצה לומר מוסר לאחרים ושישמעו לך אזי קודם תבער הרע מקרבך - קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים ואז וכל ישראל ישמעו ויראו וכל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים.

גדלים תעשה לך

רמז לחוט הסובב את החוטמים בציצית. קשר א' שבע - גיד. קשר ב' שמונה - ליים. במספר קטן שמונה. קשר ג' אחד עשר, מס"ק תע. קשר ד' י"ג, מספ"ק ש"ה לך.

כי תבא ברכם רעך ואכלת

ר"ת וברכ"ת - לברך קודם האכילה, ואכל"ת ר"ת ואל' כליך לא תנתן.

נקי יהיה לביתו שנה

סופי תיבות שם הוי"ו ב"ה, כי אין השכינה שורה רק במקום שמחה, כמ"ש 'ושמח את אשתו אשר לקח'.

כי תצא

איתא בספח"ק כי תצא למלחמה - זה מלחמת היצר, והתורה נותנת עצה להתגבר עליו ע"י 'ושבית', ר"ת וימחידים שימך ביכל יום תמיד. ע"י שמיחידים ש"ש באמירת שמע ישראל כמ"ש בברכות דף ה', לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: 'רגזו ואל תחטאו', נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא קר"ש, נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה.

ויש להתבונן בדבר אם נראה אדם הלהוט לעבור עבירה כי יצרו בוער בקרבו והרואה אותו אומר לו היזכר שישנע פעם יום מותך האם ע"י ימנע עצמו מן העבירה, הרי יאמר, כל אחד מהם בסוף ולא יתרגש מזה. אלא יש להטעים ע"י מעשה שהיה, כשנסע הרה"צ מצעלים לנסיעה ארוכה ובדרך נעצר ליד איזה ביהמ"ד להתפלל שחרית לפני העמוד כי היה ה"א"צ של אביו בעל 'ערוגת הבושם' זצ"ל, והגיע איזה גביר ג"כ אורח ואמר כי גם

לו יש יא"צ אחר אביו, וכמובן הרבי מצעלים לא רצה לריב עמו וויתר לו. לאחר התפילה הביא כל מיני יינות יקרים מאד, אבל מזונות הביא רק סוג אחד הנקרא

קדם שניט', וכמובן הקדם לכלך את בגדיהם של האוכלים ושאל אותו הרבי מצעלים אם הבאת כ"כ הרבה יינות למה לא הבאת עוגה אחרת שלא יתלכלכו בגדיהם, ענה לו הגביר, אילו היית יודע איך אהב אבי קדם שניט' והרי היום היארצייט שלו ובודאי יהנה כשמחלקים העוגה שהוא אהב כל ימי חייו. ועפ"י הפירוש 'יזכיר לו יום המיתה' שביום המיתה שהוא יארצייט שלך יספרו עליך מה אהבת לעשות בחיך ואולי זה ימנע אותו מלעבור עבירה. ולכן אמרו יזכיר לו יום המיתה ולא אמרו יזכיר לו 'המיתה'.

והיה אם בן הכות הרשע

אם בן הכות הרשע ר"ת 'אהבה', רמז בזה למה שאמר שלמה המלך במשלי י"ג: 'חושך שבטו שונא בנו ואהבו שוחרו מוסר', שהמוכות ניתנו לו באהבה.

והיה אם בן

אם ר"ת אחד מארבעים, כלומר להוריד אחד מארבעים וא"כ יהיה ל"ט מלקות וזה אשר תכה את הרשע.

שיזכו לשוב, ולחזור למוטב, ואפילו שההלכה היא, ש"זקן ואינו לפי כבודו" פטור מלקיים מצות השבת אבידה, והחוטא שנשמתו נטמאה ונטמאה בזוהמת החטא, ולהקב"ה אינו לפי כבודו שיטפל בנשמה החוטאת, ובאבידה בזויה כזאת, אבל מכובד ברמב"ם פ"א מהל' השבת אבידה, "ההולך בדרך הטוב והישר ועושה לפניו משורת הדין, מחזיר אבידה בכל מקום אפילו שאינו לפי כבודו", והלא הקב"ה מתנהג בחסידות [לפנים משורת הדין], וכמו שאנו אומרים בסליחות "יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות" ע"כ בוודאי גם לגבי השבת אבידה, הקב"ה מסייע בידי עוברי עבירה שיוכלו לשוב מדרך הרעה ולחזור לדרך הטוב.

(כ"ק מרן מהר"ד זצוק"ל)

ארבעים יכנו

במים מכות, אמר רבא כמה טפשיא אינשי דקיימא מקמי ס"ת ולא קיימא מקמי גברא רבא דאילו בס"ת כתיב ארבעים יכנו ואתי רבנן ובצרי חדא, היינו ארבעים חסר אחת. וישנם ששאלו, מדוע לא הביאו חז"ל ממצות

ספירת העומר, שבתורה כתיב תספור חמישים יום ואמרו חז"ל לספור ארבעים ותשע. ואמרו בספח"ק שמי שמחסר מלספור יום אחד מחמישים לא עשה טובה לשום אדם אבל מי שמחסיר מכה אחת מאדם על עונש מלקות מיהודי שעבר עבירה בשוגג זה מראה על מדותיו הנעלות. ויש להוסיף שבדרך כלל קוראים פרשה זו בתחילת חודש אלול ועד יו"כ יש ארבעים יום, והרמז שצריך להכות היצר הרע בפרט באלו הארבעים יום כדי להחתם ביו"כ בספר החיים.

(נעים שיה)

כי תצא למלחמה על אויבך

כתב רש"י הק' במלחמת רשות הכתוב מדבר. ידוע המסקנה בגמרא, נמנו וגמרו נח לו לאדם שלא נברא משנברא. כי היות שיש ספ"ה לא תעשה עלול הוא. לחטוא, ומצוות עשה יש רק רמ"ח וא"כ הוא רחוק משכר וקרוב להפסד אם ח"ו יעבור על ל"ה, וא"כ יקשה, למה נושאים נשים הרי ע"י נבראים בני אדם והרי אמרו נח לאדם שלא נברא משנברא. אלא י"ל עפ"י מש"כ התוס' בעירובין ע"ג, בד"ה נוח לו, שזה מדובר בפשוטי עם נוח להם שלא נבראו, אבל בצדיקים אשרי להם ואשרי לדורם שנבראו.

והחסבר כי הצדיקים מוסיפים על המצוות ע"י קדש עצמך כמותר לך ומוסיפים הרבה גדרים וסייגים ונלחמים תמיד עם היצר הרע ומתגברים עליו לכן נח להם שנבראו, וזה מרמז לנו רש"י הק' במלחמת הרעות הכתוב מדבר, כלומר במלחמת היצר לדברים שברשות, וע"ז אומר ולקחת לך לאשה ומעשה אבות סימן לבנים שימשיכו אבותם ואז נוח להם שנבראו.

לא תלבש שעטני צמר ופשתים יחדיו
גדילים תעשה לך

להבין סמיכות הפסוקים עפ"י מש"כ האלשיך הק' בענין צמר ופשתים, כידוע שהיבורם אסור אבל במצות ציצית התיר הכתוב את חיבורם, וכתב האלשיך הק' שכמו כן בנשוא איש ואשה שאם אחד מהשנים שהכריזו בשמים עליהם שיתחברו ואחד מהם חטא לא יזכו להתחבר יחד רח"ל, ואם שניהם ישרים ונושאים לשם מצוה אז יאמרו שירות להשי"ת, וזה מוציא אסורים בכושרות, ודרשו חז"ל 'בכושרות' – 'בכי ושירות', אם זכו 'שירות', ואם לא זכו 'בכו', וזה מרמז בפסוק ויעשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורות, שלצורך להקים דורות אם כוונת הנשואים להעמיד דורות להשי"ת אז הוא דומה לציצית שלשם מצוה יכול לחבר צמר ופשתים, וזהו: 'דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה', שאם לצורך מצוה מותר לחבר את הצמר והפשתים אז כמו כן הנשואים יחדיו לשם מצוה נעשה חיבורם טוב ומועיל.

(פניני יחזקאל)

כי תהינה לאיש שתי נשים
בירושלמי יבמות פ"ד הלכה י"ב הובא, ר' טרפון היה כהן ובשנת רעב נשא ג' מאות נשים שרצה לפרנסם באכילת תרומה שהיה ברשותו, וכך איתא שם שפעם היו י"ג אחים שמותו י"ב מהם בלא בנים ובאו י"ב האלמנות אל האח הנשאר וכולם רצו שהוא ייבם אותם והוא לא רצה כי אין יכול לפרנסם אמר לו רבי שייקא את כולם וכל אחת תפרנס חודש אחד בשנה, ושאל מה יהיה בחודש העבור, אמר לו רבי שהוא ישלם להם מכיסו, וכן היו ועשה כן וברכו רבי שייפקדו בורשי' לתת שם לבעליהן, לאחר ג' שנים היתה שנת העבור ובאו י"ב הנשים אל רבי וכל אחת הביאה ג' ילדים שנולד לה בברכתו בס"ה באו אל רבי ל"ז ילדים ונתן להם רבי את כל צרכי החודש.

(ירושלמי יבמות)

כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא אלמנה יהי למען יברכך ה' בכל מעשה ידיך
יש לדקדק, שהפסוק מתחיל בקצירך בשדך וממשיך עומר בשדה ולא בשדך. וי"ל, כי באמת דרך בעה"ב שטורח הרבה עד שרואה את התבואה ועושה ממנה עומר, ואין ישבח אותו בשדה. אלא דלפעמים אדם שוכח טובת ה' וחושב בדעתו כי הברכה בשדה הוא כוחו ועוצם ידו שעשה לו ושובח כי ה"א הוא הנותן לך כח לעשות חיל וגם השדה אינו שלו כי לה' הארץ ומלוואה, וע"כ מסבבין לו מן השמים שישבח עומר בשדה דבר שהוא חרש וזרע וקצר ונתינע ולא עלה על דעתו שלבסוף זה יגיע לעני ועי"ז יוכל להכיר כי הכל הוא מאת השי"ת. וזה המונע בפסוק, כי תקצור קצירך בשדך שאתה חושב שזה שדך ממש על כן ושכחת עומר בשדה ולא תשוב לקחתו כדי שתדע כי הברכה באה מאת ה' ורק 'ברכת השם היא תעשיר' (משלי י').

(קרי לודו)

כי יקח איש אשה ושנאה והוציא עליה שם רע (כ"ב י"ג)
כי יקח איש אשה חדשה וכו' ושמה את אשתו אשר לקח (כ"ד ה')

יש להתבונן, מדוע נשואי הקודם בפסוק לא עלה יפה ונגמר בהוצאת שם רע, והנשואים בפסוק אח"כ נגמר בטוב ביושמו את אשתו. וכן יש לדייק מדוע בנשואי האיש הראשון לא כתוב אשה 'חדשה' ובנשואי האיש השני כתוב אשה חדשה. וי"ל, דהנה ידוע מאמר חז"ל כשם שפרצופיהן אינם שווים כן דעותיהם אינם שווים, אלא שבשעת החופה בורא הבורא אהבה אחוה שלום ורעות וממילא אין רואים חסרונות זה אצל זה. אבל אם בין האירוסין והנשואים היה קשר תמידי ביניהם בדיבור והליכה יחדיו אי"כ אינה חדשה לו בשעת החופה וכבר הספיקו לראות חסרונות זה בזה ולכן לא נגמר בטוב, משא"כ כשלא היה קשר תמידי בין האירוסין והנשואין ואז היא באמת אשה

חדשה לו וזכה שהבורא בורא בשעת החופה אהבה אחוה שלו ורעות זוכה לשמה את אשתו אשר לקח ונגמר ב'מצא אשה מצא טוב'.

(שמעתי מפי מו"ר בעל 'שבת הלוי' זצ"ל)

והיה אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה
כתב רש"י הק', הכתוב מבשרך שסופך לשנאתה. הקשה המזרחי, מהיכן ליפני זאת. ונראה עפ"י מה שכתב הלבוש באה"ע סי' קכ"ז, שבנוסח הגמ' כותבים 'ירח' כי כתוב גרש ירחים. ובכתובה כותבין 'חודש' ולא ירח, כי כתוב: 'כי יקח איש אשה חדשה'. והנה כאן כתוב 'ולקחת לך לאשה' ומיירי בקידושין ואעפ"כ כתוב ובכתה את אביה ואת אמה 'ירח' ימים ולא כתוב 'חודש' ימים, וזה מוכיח שסופך להגיע לידי גט ששם משתמשים בלשון 'ירח'.

(מקח טוב)

ואשר שכר עליך את בלעם
יש להבין הלשון 'שכר', ולא אמר אשר 'שלח' לקרוא לבלעם לקלל. ויש שמבאר בחז"מ סימן ל"ב השוכר עדי שקר פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, ודוקא שוכר אבל אם 'אמר' ולא שכר פטור אף מדיני שמים, ולכן דייק הפסוק אשר שכר שאז חייב בדיני שמים.

(בנין אריאל)

הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א קיבל מחותנו נדוניה בסכום אדיר: שלושת אלפים דינרי זהב. לאחר החתונה קבע רבי יהונתן ללמוד בחברותא עם אברך תלמיד חכם מופלג וירא שמים מרבים. באותם ימים הרימו שונאי ישראל ראש, וכדי להעסיק בנו את בית יראתם ומקום תיפלתם כנגד הבית מדרש שבו הרבי ר' יהונתן ואותו אברך ת"ח קבעו את מקום לימודם, ולא נחה דעתם השפלה של אותם רשעים, עד שבנו מעל תיפלתם צריח גבוה וקבעו עליו צלם, למען יראה הצלם הטמא לעין כל.

אותו אברך ת"ח קינא קנאת ה' צבאות, ובהתלהבותו הגדולה למען ה' ותורתו אשר בערה בו כאש, גמר בדעתו לסלק את הטומאה הזאת. ויהי בחצי הלילה, נתגנב אל גג מקום התיפלה ושבר את הצלם מראש הצריח. לרוע מזלו, לא הרגיש האברך ששומרי העיר הבחינו בו ובמעשיו, ותיכף כשירד מהגג נפל כפרי בשל ליד שוטרי העיר שהניחוהו בבית האסורים. כמובן שחטתם של הגויים בערה בהם להשמיד להרוג ולאבד, והוציאו את גזר דינו של האברך למיתה בתליה על העץ. מועד ביצוע גזר הדין נקבע לשבועיים מאוחר יותר, ועד אז נעלו אותו על סוגר וברית.

כדרכם של גויים רודפי בצע ותאבי ממון, היה כך גם שומר בית האסורים, ותאוותם זו הביאתו להציע להרבי ר' יהונתן לשחרר את האברך ולהוציאו לחירות עולם באם יתנו לו סך שלושת אלפים זהובים שהיה סכום עתק באותם הימים.

כיון שבדיני נפשות היה מדובר, נתאספו כמה עסקני צדקה לטכס עצה כדת מה לעשות, ונמנו וגמרו שיקבצו ויאספו מישראל רחמנים בני רחמנים ממון למצוה חשובה זו של פדיון שבויים. כנתיים הררה

ונקלה אחיך לענייך

כתב רש"י הק', שאחר שלקה נקרא אחיך. ויש לרמז כי 'אחיך' בגימטרי' ל"ט, ולכן אחר שקיבל ל"ט מכות נקרא אחיך כמנין מכותיו.

(נחל קדומים)

כי תועבת ה' כל עושה אלה כל עושה עול
לכאורה קשה זה לשון כפול. ונראה שהיה מושבה לומר שמי שרימה אותו מותר לו למדוד לו כמדדו, אבל אמרו בברכות ה', בתר גנבא גנוב וטעמא טעים, כלומר שגם הגנוב מן הגנב טועם טעם גניבה ואין זה דרך ישרה שיבור לו האדם, ולזה נרמז כנתיים בפסוק שתועבה הוא לעשות עול למי שעשה לו עול, כלומר לרמות את האיש שעושה תמיד עול.

(כתב סופר)

כי תבנה בית חדש ועשית מעקב לגג וכו' כי יפול הנופל ממנו
וקשה מדוע תולה זאת בבית חדש, הרי גם אם קנה בית ישן שאין בו מעקה חייב לעשות מעקה. וי"ל דודאי גם

הגויים היו עושים מעקה כדי שהם לא יפלו ממנו, אבל ישראל הצדיק והחסיד שבונה בית חדש יאמר לנפשו שעשית מעקה זה חסרון באמונה כי אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו למעלה והוא עצמו דבוק בעבודת ה' ורגלי חסידיו ישמרו. אומר לו הקב"ה אם תבנה אתה בית חדש ועשית מעקה אבל לא לעצמך שלא תפול, אבל הנופל המהווה בידי שמים ליפול – הוא יפול, ויהא כך חטא שנתגלגל חובתו של זה בביתך.

(חת"ס ז"ע שו"ת סי' י"ח)

את בתי נתתי לאיש

ידוע בשו"ע אבה"ע סי' ל"א, אין מקדשין בטבעת עם אבן טובה לפי שאם לא שמו את שוויזו אין דעת האשה עליו ואולי היא מעריכה אותו יותר משוויזו ויהיה קדושי טעות. ויש לזה רמז כאן, א"ת בתי נתתי ר"ת אב"ן. לא"ש"י לא יהיה שום א"בן.

(אגרות הטיל לר' חיים אחי המהר"ר)

ויהפוך ה"א לך את הקללה לברכה כי אהבך ה"א
במס' סנהדרין ק"ה כל אותן הימים שרצה בלעם לקלל את ישראל לא כעס ה', וא"כ למה הוצרך להפוך את הקללה לברכה, הרי אף אם היה מקלל לא היה יכול

א מעש

הרבי ר' יהונתן דברר וחשש שמא יאחר את המועד, וע"כ החליט תיכף ומיד לקחת את כל כספי הנדוניא שקיבל מחמיו, ובטרם יתאחר המועד נתנם לגוי שאכן מיד שחרר את האברך מכלאו.

הבין הרבי ר' יהונתן שאין הוא יכול לספר לביתו זו אשתו שפיזר את כל כספם לצדקה ונתן את כל כספי הנדוניא שקיבל מאביה לצורך מצות פדיון שבויים, והם נשארו בעירום ובחוסר כל. ומצד שני גם אין הוא יכול להעלים ממנה את מה שעשה, ובהרגשה זו של 'אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר' החליט הרבי ר' יהונתן שישע מביתו לכמה ימים ושם יוכל להחליט כיצד לבשר זאת לאשתו.

לפני נסיעתו מביתו, הגיעו אליו העסקנים ובשרוהו שאספו חלק מהממון הנצרך וכעת יש בידם חמש מאות זהובים. אולם הרבי ר' יהונתן הודיעם שכבר פדה את היהודי ואין צורך במעות, ויהי כשמוע הגבאים כי כבר נאסף כל הכסף, נתעצבו אל לבם והפצירו ברבי ר' יהונתן שיקח מהם את המעות שנאספו, ושיהיה להם חלק במצוה, אך הרבי ר' יהונתן מיאן לקחת זאת מעמם באומרו שמאחר שהוא כבר זכה במצוה ונתן את כל הכסף שוב אין ברצונו למכור את המצוה ולשתתף בה, כי ודאי שיש זכות בהשתתפות הרבים במצוה, אך כיון וכבר זכה במצוה, שוב אין לו צורך לתתה להם, אלא יניחו את המעות לצורך מצוה אחרת של פדיון שבויים שתזדמן להם.

בני לבני נודע בריחתו של היהודי מבית הכלא, והחלו הגויים מחפשים נמרצות אחריו, ומשהעלו חרס בידם העלו את החשד שמא ידו של השומר במעל הזה, שהוא נתן לו לברוח ולהסתתר עד שלא ניתן לעלות על עקבותיו. השומר שהבחין כי כלתה אליו הרעה והחבל מתהדק על צווארו, החליט שאין

לשלוט אחרי שלא כעס ה'. אמנם בשעה שבלעם קלל לא ידעו ישראל מה נעשה בשמים ופחדו אולי כוון לשעה שה' כועס, לכן מאוהבם ה' לא רצה שיפול עליהם פחד וצער אפילו רגע אחד, לכן הפך ה' מיד את הקללה לברכה, כי מה שלא כעס באותם הימים היה מפני ברית אבות שהבטיח להם שלא יכלו זרעם, אבל ה' שהפך את הקללה לברכה זה ודאי מצד אהבת ישראל עצמם שלא יהי להם צער אפילו שעה מועטה.

(ראשי בשמים)

תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח
איתא בספ"ק, כי עמלק מנסה בכל עת להביא רפיון בלכות ישראל, וזהו שנאמר 'תשכח' ב' תיבות, 'תש' יכח', כי עמלק מתיש כוחו ומחליש דעתם של ישראל ע"י שאומר לאדם מי אתה ומה חשובים מעשיך ועי"ז רוצה להחליש אותם מקום התורה והמצוות, לכן צריכים להתאמץ ולהתגבר כנגדו, כמ"ש 'לא תשכח' כלומר: לא תתן שיתיש את כוחך.

(אמרות טהורות)

אינו שומע בקולו

במס' סנהדרין ע"א, היה אביו רוצה להעניש את הבן סורר ומורה בסקילה, ואמו אינה רוצה, אין נעשה בן סורר, ואין נעשה לבן סורר עד שיהיו שנים בקול במראה ובקומה. מכאן יש ללמוד פרק נפלא בענין חינוך הילדים, כי נסיון החיים הוכיחו שהגורם להצלחת חינוך הצאצאים הוא שהאב והאם שווים בדעותיהם ובדרישותיהם כלפי הבנים והבנות, וכל אחד מכבד דעותיו של הצד השני 'בקול' באותו תנועת קול ובתנועת מראה ידים והבעת פנים. אבל אם אחד דורש מהילדים דבר והבן או הבת מוזלים בזה כי רואים שאין ההורה השני מקפיד כמו הראשון, זה גורם במישרין שהבן יפרוק מעליו עול של שני ההורים. אך לגבי העונש על איזה מעשה אשר לא יעשה, לא יענישו שני ההורים גם יחד, רק תמיד אחד מהם לא ידחהו בידיים, אלא יהי' יד תומכת ואוהבת להחזיק את הנער בתוך רוח הבית החם והמלטף, כי אם שניהם ידחו אותו אז יגיע להיות בן סורר ומורה וצריך שירגיש הבן או הבת שיש להם לאן לפנות ולמי להתרפק למצוא מזור ולנפשו ולמצוא נוחם על נפשו הפצועה.

(מחשבת הלוי)

ה אוף שבת

לו ברירה אחרת כי אם לברוח אף הוא למרחוק.

באמצע הלילה דפק השומר על דלת ביתו של הרבי ר' יהונתן לבקשו, אולם הרבנית השיבתו שבעלה נסע לכמה ימים לעיר אחרת. אמר לה הגוי: בוודאי יודעת את מהמצוה הגדולה שעשה בעלך, שבזבז את כל ממונו כדי לשחרר את היהודי מכלא, והאשה עומדת ומשתאה כי לא ידעה מכלום.

המשׁיך השומר ואמר לה: כיון שהחשדות כנגדי מתגברים, אין לי עצה כי אם לברות מהעיר עד כי יעבור זעם. והיות ואין זה מן ההגיון להטלטל מעיר לעיר כאשר כל כספי ורכושי עמי, נמנית וגמורתי שהמקום הבטוח ביותר להפקיד את כל רכושי הוא אצל בעלך שבצדקתו הסכים ליתן את כל כספו למטרת המצוה, והוא נאמן עלי שכשנחזור לכאן ישיב לי את כל רכושי. והיה אם לא אשוב, דעו לכם כי כל כספי נתון לכם במתנה, סיים השומר ונעלם בעלטה הלילה.

מגודל בהלתו של השומר להתרתק מעירו, לא הבחין השומר שהוא דוהר על סוסו הישר לתוך הנהר הסוער, והוא נבלע במימי הזועפים. למחרת היום, נמצאה גופתו של השומר צפה בשולי הנהר.

עברו כמה ימים, והרבי ר' יהונתן שב לביתו, הרבנית קדמה אותו בפנים צוהלות ושמוחות, ונתנה לו שיר ושבחה על צדקותו הגדולה שמסר את כל ממונו למטרה הנעלית של מצות פדיון שבויים, והוסיפה וסיפרה לו את כל מעשה הגוי שהפקיד את כל כספו אצלו, ועכשיו שמת קיבלו את כל כספם בתוספת מרובה על העיקר.

והיה בשמוע הרבי ר' יהונתן את כל הדברים האלה, געה בבכייה גדולה ועצומה באומרו: הרי זה ראייה מן השמים שלא עלתה המצוה לרצון לפניו יתברך, כי אנכי דימית שנתתי מממוני לצדקה והנה זרקו לי

כדרך שביארנו להלן. שלח תשלח את האם - ולא להשליך עליה עול החינוך הקשה, ואז תהי' מובטח בפירות טובים. ואת הבנים תיקח לך - יהיו שלך כרצונך וכשאיפתך. וזה 'לא יהי' כלי גבר על אשה', שלא יטיל חיובו ותפקידו של הגבר על אשתו שתהא היא מחנכת ומדריכה את הבית בתמונתיה הרכות והסולחות. וכן 'לא ילכש גבר שמלת אשה', ר"ל מדותיה ורחמיה היתרים - לא ינהוג הוא בהם, אלא ינהוג ביד קיפה ובתוכחת מגולה ואהבה נסתרת ואז יזכה ויראה זרע בך ה'.

מוצא שפתיך תשמור

חז"ל אמרו: 'מצא או מוצא'. מצא אשה מצא טוב, 'מוצא' זה אשה רעה, כמ"ש: 'מוצא אני מר ממות את האשה'. ואמרו חז"ל, במי שאינו מקיים נדרו חז"ל בעונו מתה אשתו. וא"כ אחד שאינו יכול לדור עם אשתו ל"ע יחשוב שידור נדר ולא יקיים ועי"ז לא יצטרך לסבול עוד, לכן אמרה תורה "מוצא", אפילו אם לא הצלחת וקיבלת אשה רעה, אל תעשה כדבר הזה, אלא 'מוצא שפתיך תשמור' ואל תשתמש בסגולה כזאת להחיל את עצמך.

(מפי השמועה)

את המצוה בפני והחזירו לי את כספי.

לא נחה דעתו של הרבי ר' יהונתן עד שפנה לשאול שאלה מן השמים: מה חטא ומה פשע שטרפו לו את המצוה בפניו והחזירו לו את הממון, והשיבוהו שהקצף יצא על כך שסירב לקבל מעסקני הצדקה את החמשה מאות זוזים שאספו לצורך מצוה נשגבה זאת, ומכיון שרצה לזכות במצוה לבד מיומן לשותף בה את הציבור שרצה גם הוא לזכות במצוה לכן לא נתקבלה מצותו בבית דין של מעלה (לב שלום פרשת כי תשא).

ואמנם נחוץ למודעי, כי פשוט הדבר שאדם שיכול לעשות מצוה בשלמות, אין למעלה מזכות נשגבה זו של מצוה שלמה שיעשה בפיוזר ממונו, ובמקום שאין אנשים שמתדל להיות איש (אבות פ"ב מ"ה), ולא בא בזה כי אם כנגד מה שרצה למנוע מאחרים להיות שותפים לדבר מצוה, שזה ראוי לו לאדם לשמוח במה שאחרים זוכים ליטול חלק עמו במחיצתו במצוה ה' ברה.

הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א לא רצה שאיש אחד יתרום מכיסו לו כל הכסף הדרוש לצורך בנין בית הכנסת, באומרו שרצונו שכל אחד מיישראל יוכל ליטול חלק בבנייתו.

וכן הביא בספר 'פאר וכבוד' (כה, ב): וזה דבר ידוע לכל, כי רצו ליתן להרה"ק מבעלזא זיע"א כמה מעות אשר ירצה לגמור ולבנות את בית הכנסת, ואמר, כי ירצה כי יהיה בזה חלק ונחלה לכל ישראל, וכל איש אשר יבוא שמה הנה הוא נותן לבנין בית הכנסת הלו. ובספר 'בית הכנסת שבבעלזא' (עמוד עט) הביאו על כך את דברי רבינו יהודה חסיד ב'ספר חסידים' (סימן תקק): כל העושה זכר לא יהיה זכר. אחד היה בונה בית הכנסת יפה ורצו הקהל לתת עמו ולהשתתף עמו במעוה ולא רצה כדי שיהיה לו ולזרעו לזכר ולשם, וכלה זרעו.

ארבעים יבנו וכו'

חז"ל קבעו שחייבי מלקות מקבל רק ל"ט ולא מ'. יש לדייק, א"כ למה לא כתבה התורה ל"ט. וכן מצינו במשנה, 'אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, ולמה לא כתב במשנה 'שלושים ותשע' שזה קיצור לשון. וי"ל שנכשלו בחטא העגל, כי משה רבנו אמר שירד אחר מ' יום והם התחילו לספור אחר שעלה לשמים ולא ספרו מערב וא"כ לא היו מ' יום שלמים. ולשיטתם היה מ' יום אבל באמת היה אז רק ל"ט יום שלמים, ולכן אמרו נעשה מנהיג אחר, כי משה כנראה לא יירד. ואמרו חז"ל בסנהדרין קב, שכל פורענויות שיבא לעולם יהיה בו מעונש על חטא העגל, ולכן כתיב ארבעים כי הם חשבו שכבר עבר ארבעים ובאמת עברו רק ל"ט יום, וכן במלאכת שבת שנלמד ממלאכת המשכן והרי המשכן היה כפרה על חטא העגל ולכן כתיב ארבעים כי כך חשבו כי לא ידעו שצריכים לספור מבערב.

(מי זהב)

רמז יפה

המילים "והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשתו במספר ארבעים" יש מדויק ל"ט אותיות כמנין המלקות שקבעו חז"ל, ולא מ' הכתוב בתורה. (קישוטי תורה)

והכהו לפניו

יש לרמז בזה מה שמובא בספה"ק, שהקב"ה מעניש 'מדה כנגד מדה' כדי שיבין הנענש על מה מענישים אותו, ורמז לזה, תיבת 'והכהו' שנקרא ישר והפוך, שאם חז"ל מכה אדם אז יכו אותו מלמעלה. וכן במדה טובה, תיבת 'ונתנו' נקרא ישר והפוך, שאם נותן צדקה לאחרים גם הקב"ה יתן לו. וכן משי"כ ביעקב זיבא לאביו נקרא ישר והפוך, בשביל מצות כיבוד אב. (ספה"ק)

תמחה את זכר עמלק

יש לדייק שכאן מצוה התורה ליבני ישראל: למחות זכר עמלק, ובפרשת בשלח כתיב כי מוחה 'אמחה', שהקב"ה ימחה את עמלק. ועוד, איך אפשר לנו לקיים בגלות מחית עמלק. אלא צריך לומר שאנו מצווים להתפלל לה' על מחית עמלק ועי" שנתפלל ישמע ה' בודאי את תפילותינו וימחה בעצמו את עמלק ויחשוב לנו כאילו אנחנו מחיני את זכרו כיון שעי" תפילותינו נמחה שמו וזכרו כיון

(מפרש מהר"ד מבעלזא)

עוד י"ל, שבכל דור ודור יש לעם ישראל אויבים גלויים ואויבים נסתרים שעושים עצמם כאוהבים, ואילו רק הקב"ה מכיר בהם כיון שעושים מעשיהם בהסתר, ולכן על אלו הנסתרים כתיב כי מוחה 'אמחה', הקב"ה שידע מה הם - הוא ימחה אותם, ועל אויבים הנגלים נצטוו אנחנו למחות את שמם. וכמו כן פירשו המפרשים על הפסוק בתהלים: 'ה' לי בעזור ואני אראה בשונאיו'. שה' יסלק את שונאיו שבהסתר שמראים עצמם כעוזרים לי, ואני אראה בשונאי אלו השונאים בגלוי.

(בשם הגר"א זיע"ע)

ורגמוהו כל אנשי עירי באבנים ומת

כתב רש"י הק', בן סורר ומורה נידון על שם סופו, כי סופו יהיה שיעמוד בפרשת דרכים וילססם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב. והקשו המפרשים, מדוע אצל ישמעאל שכמעט שמת בצמא בקשו המלאכים שימות בצמא וענה להם הקב"ה מה הוא עכשיו צדיק ולכן יישר חי ולא דנים אותו ע"ש סופו, ומדוע כאן דנים אותו ע"ש סופו. ותייך במהרש"א ברי"ה טז, שההבדל הוא שבן סורר ומורה דנים אותו ע"ש מעשיו שלו, אבל בישמעאל רצו המלאכים שידונו אותו על מעשיו צאצאיו.

(מהרש"א ר"ה)

השפת אמת מיישב, שבישמעאל המדובר בדין שמים שהקב"ה ידון אותו אבל כאן בבן סורר מדובר שימות בדין בני אדם.

ועי"ל שגם בישמעאל דנו אותו ע"ש סופו כי כתב רש"י שישמעאל עשה תשובה לפני מותו ולכן המציא לו הקב"ה באר מים.

עי"ל, שמדתו של הקב"ה שאף שגלוי לפניו שאדם זה עתיד לחטוא מכי"מ כל זמן שלא חטא יש לו חזקה טובה כי מורע קודש מחצבתו, משא"כ בבן סורר עשה כבר עבירות ויסרו אותו בב"ד על ידי מלקות ובכל זאת לא שמע להם.

(תולדות אדם)

מצות שלוח הקן

הטעם למצוה זו הובא בתיקוני זוהר, יש מלאך הממונה על העופות ובזמן שהאדם משלח את האם מלמד זכות על העופות ואומר להקב"ה, והלא כתיב ורחמיו על כל מעשיו ולמה גזרת על עוף זה שנתגרשה מקינה, וכל ממונה מלמד זכות על העוף שלו, ואז הקב"ה אוסף כל חייליו המלאכים ראו כי כל עוף הממונה עלו מלמד זכות עליו ודורש רחמים ואין בכס מ' שילמד זכות על בני ועל השכינה הקדושה שהיא בגלות והקן שלה שזה ירושלים נחרב ובניה בגלות תחת יד אדונים קשים של אומות העולם ואין מי שיבקש רחמים עליהם וילמד עליהם זכות, באותו שעה הקב"ה צועק ואומר להושיע את ישראל למען כבוד שמו, ואז שאל רבי אלעזר בנו את רבי שמעון אביו לפי זה מה היה כוונת המצוה לפני שהלכו בגלות וענה לו שיש נשמות שהם בגלות של גלגולים.

(קן ציפור)

כי תצא

יש לדקדק למה נאמר כי תצא בלשון יחיד הרי יחיד אינו יוצא למלחמה? ו"ל שבא לרמז, כי איתא במדרש שאם בני ישראל הם באחדות אז יש להם הכח לנצח במלחמה, ולפי"ז שפיר כתיב בלשון יחיד שאם הם באחדות כאיש אחד אז ינתנו ה"א בידך".

(מקח טוב)

ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה

לכאורה מילת "לך" מיותרת, ונראה לומר דהנה הקב"ה הכניס בפי בלעם "מברכך ברוך" וא"כ היה בלעם צריך להיות מבורך כי בך את בני ישראל, לפיכך אמר הכתוב ויהפך ה' לך – דהוא לך נהפכו הקללות לברכות, אבל לגבי בלעם נחשב הוא מקולל כפי מחשבתו.

(דגל מחנה אפרים)

ארבעים יכנו

איתא במכות דף כב אתו רבנן ובצרו חדא ולכן נותנים רק לט ולא מ'. ויש ליתן טעם מדוע באמת שינו ממה שכתוב בתורה בפירושו? ו"ל דאיתא במדרש שארבעים יכנו הוא כנגד מ' יום שהיה משה בהר לקבל התורה וזה שעבר על ד"ת יקבל מ' מלקות והנה לדעת ר"ע בן בסיון נתנה תורה ולמחרת בח' סיון עלה משה בהר ובט"ז תמוז כלו מ' יום וב"ז ירד ושבר הלוחות וא"כ נשאר מסיון כג יום וט"ז מתמוז בס"ה לט יום, והיות שמשה הוסיף יום אחד מדעתו נתנה התורה בו' סיון ולולא זאת היתה ניתנת בו' סיון והיו מ' ימים שלמים, ולכן בתורה שקדמה לעולם כתיב מ' יום שלמים אבל אה"כ שמשה הוסיף יום אחד ונתנה התורה בו' בסיון לא היה משה בהר מ' שלמים אלא לט יום ולכן באו חז"ל והורידו מארבעים לשלושים ותשע.

(יערות דבש)

בן סורר ומורה

אמרו חז"ל גידון ע"ש סופו והקשו המפרשים מה שונה זה ממעשי של ישמעאל שהקב"ה דן אותו לפי מעשיו ולא ע"ש סופו? ו"ל שהכוונה הוא שכאן הוא מקבל שני תוארים 'סורר' ו'מורה', אם היה סורר לבד אולי לא היה נענש כל כך, אבל כאן הוא גם מורה לאחרים לעשות כמוהו ואמרו חז"ל גדול המכטיא יותר מן ההרגו, וזה הפירוש נדון על שם 'סופו' - על שם סוף התואר של שמו דהיינו מורה ולכן העונש חמור כל כך.

(הרבי מקאצק זצ"ל)

לא יהיה בבינתך איפה ואיפה

אמרו חז"ל בשבת י: לעולם לא ישנה אדם את בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים שנתן יעקב ליוסף נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, וזה נרמז כאן, 'לא יהיה בבינתך' – שלא תנהג בתוך ביתך בין הבנים שלך איפה ואיפה, שלא תעשה שנוי ותראה אהבה לכן אחד יותר משאר הבנים ע"י היחס שאתה נותן לאחד יותר מאחרים.

(תפוחי חיים)

מזלא טבא וגדיא יאה

מעומקא דליבא שלוחה בזה

קדם המחנך החשוב

בוחן ליבות ילדי ישראל באהבה

הרב זאב גרינפלד שליט"א

לרגל השמחה במעונו בלידת הבן

יהא רעוא שיזכה לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו לאורך ימים ושנים טובות, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

ה'תשס"ח ח' אלול

רמזי הפרשה

כי יקרא קן ציפור

בגמרא מבואר שמצות שלוח הקן נוהגת רק בעופות טהורים רמז לכך: צפור בגימטריא "עוף טהור".

וכתב לה ספר כריתות

בחז"ל נקרא זה בשם "גט", טעם א, כי בגט צריך להיכתב י"ב שורות וגט בגימטריא יב, עוד טעם, כי אותיות אלו לעולם לא באים יחד זה ליד זה בשום מילה בתנ"ך וא"כ זה מסמל ניתוק ופרוד הקשר.

תמחה את זכר עמלק.. לא תשכח

מדוע הקפידה התורה כל כך "לא תשכח" דוקא במצוה זו, וי"ל כי המצוה הוא להרוג כל השייך לעמלק גם ילדים קטנים ותינוקות ויאמר אדם הרי נצטוונו "לא תרצח" לכן רמזה כאן התורה "לא" תשכח – תשכח את ה-לא של לא תרצח.

כ"י ת"בא ב'כרם ר'עץ ו'אכלת

א, ר"ת "וברכת" לרמז שלא ישכח לברך. ב, מדרך הנימוס כשמאתארחים על שולחן מארח, לא לקחת לביתו מהאוכל ששמו על השולחן, ורמז לזה, "ואכלת" המטרה לאכול בבית המארח וזה ר"ת ואל כליך לא תתן.

(בבא סאלי ז"ע)

נקי יהיה לביתו שנה

סופי תיבות שם הו"ה וההמשך "ושמח את אשתו אשר לקח" כי אם יש בבית אוריה של שמחה אז שורה בו השכינה, כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

מוסר

מצות השבת אבידה

פעם אחת נודמן האדמו"ר מסקולען זצ"ל (רא"י) בשמחת נישואין באולם אחד, וראוהו והנה יצא ונכנס, ושוב יצא ונכנס, ושאלו אותו לפשר הדבר, וענה, כי ראה שדולק אור בחדר ביה"כ ואין שם איש ורצה לקיים 'מצות השבת אבידה' ע"י כיבוי האור שלא ילך ממון ישראל לאיבוד, ולכן, יצא מביה"כ ונטל ידיו ואח"כ אמר 'לשם יחוד לקיים מצות השבת אבידה' וחזר ונכנס לכבות האור.

(מצווה ועושה)

ואת הבנים תקח לך

מכאן ההיתר לאכול הביצים אע"פ שבא מן החי כי התורה אמרה ואת הבנים תקח לך להנאתך ולטובתך.

(הזקוני)

לא יבא עמוני ומואבי וכו'

המשך הפסוק אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, וברש"י הק' "על דבר" הכוונה על העצה שיעצו להחטיאם בדבר בלעם. לכאורה מדוע מגיע להם עונש כזה על שלא כבדו אותם במאכל ובמשתה הרי אמרו חז"ל גדולה לגימה שמקרבת, ואכן גזרו חז"ל פתם יינם ושמנם כדי שלא יתקרבו זה לזה וא"כ טוב עשו שלא קדמו אותם בלחם ומים, ולמה יענשו, אבל אם כוונתם היה לטובת בני ישראל א"כ מדוע עשו את עצת בלעם ונתנו להם בשר ויין והמטרה היה פעור ועריות להכשילם באיסורים ולכן מביא רש"י זה הענין שהכשילו אותם בעצת בלעם וע"כ לא תדרוש שלומם וטובתם.

(תורת מהרי"ן)

והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו

בבעל הטורים הביא את אשר יהיה לו ס"ת תורה. ויש לבאר דהנה "את אשר יהיה לו" מיותר כי דבר פשוט שלא יכול להנחיל לבניו רכוש שאינו שלו ומיותר הוא, אלא לכל אדם יש גם רכוש רוחני שרכש בימי חייו וזהו תורה ומצוות והנהגות טובות וחומרות שקיבל עליו ויש לו גם רכוש גשמי דהיינו ממון ונכסים, אבל כבר אמר הפייטן קרוץ מחומר מה מועילו זה שיש לו אינו שלו ואינו מלווה אותו אל בית עולמו וגם אינו יודע איזה גלגל יתגלגל עליו משא"כ הרכוש הרוחני ליווה אותו בוודאי אף לאחר אריכות ימיו ולכן אומר הכתוב את אשר יהיה לו מה ששלו בוודאי וישאר אצלו וזה בס"ת תורה כמו שמביא בעל הטורים. וזה באמת והיה לשון שמחה שיכול להנחיל לבניו אהבת תורה ומצוות ועדקתו עומדת לעד וע"ז אמרו חז"ל מה זרעו בחיים אף הוא בחיים שממשיכים דרכו כמ"ש בפרקי אבות פ"ו בשבךך תשמור עליך – בקבר, והקיצות היא תשיחק – בעוה"ב. (אלופי יהודה)

כי תצא מחנה על אויביך

איתא בספרי כשאתה יוצא, לא תצא אלא במחנה, כלומר שיהיו כל היוצאים באחדות ביניהם, חז"ל אמרו כשם שפרצופיהם אינם שוות כך דעותיהם אינם שוות, חלוקי דעות מותר שיהיה רק לא פירוד לבבות וע"ז בא הרמז מצות תפילין שבשל ראש שהוא כנגד המוח יש ד'

בתים שבעיני דעות מותר להיות כמה וכמה דעות אבל בתפילין של יד שהוא כנגד הלב יש רק בית אחד כי בלב אסור שיהיה פירוד לבבות רק כולם כאיש אחד בלב אחד.

(האדמו"ר מבואיאן ז"ע)

מוצא שפתך תשמור

תשמור מלשון המשנה משמרת כלומר מסננת היינו שיש לסנן ולברור כל מה שמוציאים מהפה.

(אמרי חיים ז"ע)

כי תצא למלחמה

בספרי"ק כתוב שמדובר במלחמת היצר ולכן נתנה התורה עצה כי תצא ר"ת כל ימך תציר צורת אביך כמו שיוסף הצדיק ניצל ע"י "ויצא" ר"ת ויירא יוסף צורת אביו וע"י יוצא החוצה קיבל הכח לנוס מבית פוטיפר.

(מהר"צ בריסק)

כי תצא למלחמה

יש לדייק מדוע כתבה התורה"ק בלשון יחיד הרי למלחמה צריכים אנשים רבים לצאת וכמ"ש במקום אחר כי תבואו מלחמה בארצכם וכו' ויש לפרש עפ"י מש"כ הקדמונים שמדובר כאן במלחמת היצר ולכן כתב בלשון יחיד כי לכל אחד יש מלחמה עם היצר"ר על דבר אחר ולכן גם כתיב בפרקי אבות איזה גיבור הכובש את יצרו ולא כתיב הכובש את היצר כי לכל אדם יש יצר"ר אחר שבא לעולם הזה לתקן ולמושול עליו ולעשות גדרים וסייגים בדבר שרואה שיצרו תוקפו להכשיל, והנה במלחמה נגד האויבים לא יכנע האויב ע"י שהצד שכנגדו מכין עצמו להלחם נגדו אבל במלחמת היצר אם יכין עצמו להילחם עמו יש לו הבטחה של חז"ל שאמרו הבא ליטור מסייעין אותו מן השמים כמ"ש ונתנו ה"א בידך.

(ויגד יעקב)

והיה אם לא חפצת בה

רש"י הק' פירש: הכתוב מבשרך שסופה לשנאותה וכ"ה בספרי. וכתב הרא"ם לא ידעתי מהיכן דרשו זו הרי איצטריך קרא לגופיה, ונראה לפרש עפ"י המדרש פ' לך לך כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער, והיה זה לשון שמחה, וקשה היה לחז"ל, למה כתוב אצל גירושין כאן 'והיה' שזה לשון שמחה, ולכן פירשו שהכתוב מבשרך בשורה טובה שסופך לשנאותה, ואז שייך לשון שמחה.

תמחה את זכר עמלק

יש להבין מדוע כתבה התורה בלשון הזה "זכר" שאפשר לטעות כמו שטעה שר צבא יואב והרג רק את הזכרים של עמלק ויש לרמוז על המן הרשע שבא מזורע עמלק ונהרג רק הוא ובניו ולא בנותיו או אשתו.

(רבי חיים קנייבסקי זצ"ל)

ושבית שביו

יש לבאר שע"י טענת היצר"ר עצמו בזה כובש האדם את היצר הרע, דהיצה"ר אינו נח ואינו שוקט ממלאכתו לפנות האדם לעבירה כדי לעשות בשלימות שליחות השי"ת שישלחו לזה, מזה ילמד האדם מוסר לעצמו שיהיה הוא זריז במלאכתו ולא ישמע ליצר הרע שזה הוא רצון קונו ושליחות שלו בזה העולם.

(בעש"ט עה"ת)

מזלא טבא וגדיא יאה

מעומקא דליבא שלוחה בזה

קדם המחנך החשוב

הרב נחמן פולק שליט"א

לרגל השמחה במעונו בלידת הבת

יהא רעוא שיזכה לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו לאורך ימים ושנים טובות, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

ה'תשס"ח ח' אלול